

Orri debozionarioa

Arduraduna: PATXI PETIRENA

zer da berri

Hikako adizki alokutiboak: sintetikoak

EGON		ETORRI		IBILI		JOAN	
<i>nago</i>	nagok/n	<i>nator</i>	natorrek/n	<i>nabil</i>	nabilek/n	<i>noa</i>	noak/n
<i>dago</i>	zagok/n, zegok/n	<i>dator</i>	zatorrek/n, zetorrek/n	<i>dabil</i>	zabilek/n, zebilek/n	<i>doa</i>	zoak/n
<i>gaude</i>	gaudek/n	<i>gatoz</i>	gatozak/n	<i>gabiltza</i>	gabiltzak/n	<i>goaz</i>	goazak/n
<i>daude</i>	zaudek/n, zeudek/n	<i>datoz</i>	zatozak/n, zetoazak/n	<i>dabiltza</i>	zabiltzak/n, zebiltzak/n	<i>doaz</i>	zoazak/n
<i>nengoan</i>	nengoan/nan	<i>nentorren</i>	nentorreen/nan	<i>nenbilen</i>	nenbileen/nan	<i>nindoan</i>	nindoan/nan
<i>zegoen</i>	zegoan/nan	<i>zetorren</i>	zetorreen/nan	<i>zebilen</i>	zebileen/nan	<i>zihoan</i>	zihooan/nan
<i>geunden</i>	geunden/nan	<i>gentozen</i>	gentozaan/nan	<i>genbiltzan</i>	genbiltzaan/nan	<i>gindoazen</i>	gindoazean/nan
<i>zeuden</i>	zeudean/nan	<i>zetozen</i>	zetozean/nan	<i>zebiltzan</i>	zebiltzaan/nan	<i>zihoazen</i>	zihoazean/nan
<i>nagokio</i>	nagokiok/n	<i>natorkio</i>	natorkiok/n	<i>nabilkio</i>	nabilkio/n	<i>noakio</i>	noakiok/n
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>dagokit</i>	zagokidak/n, zegokidak/n	<i>datorkit</i>	zatorkidak/n, zetorkidak/n	<i>dabilkit</i>	zabilkidak/n, zebilkidak/n	<i>doakit</i>	z(ih)oakidak/n
<i>dagokio</i>	zagokiok/n, zegokiok/n	<i>datorkio</i>	zatorkiok/n, zetorkiok/n	<i>dabilkio</i>	zabilkio/n, zebilkio/n	<i>doakio</i>	z(ih)oakiok/n
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>nengokion</i>	nengokioan/nan	<i>nentorkion</i>	nentorkioan/nan	<i>nenbilkion</i>	nenbilkioan/nan	<i>nindoakion</i>	nindoakioan/nan
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>zegokidan</i>	zegokidaan/nan	<i>zetorkidan</i>	zetorkidaan/nan	<i>zebiltidan</i>	zebiltidaan/nan	<i>zihoakidan</i>	zihoakidaan/nan
<i>zegokion</i>	zegokioan/nan	<i>zetorkion</i>	zetorkioan/nan	<i>zebiltion</i>	zebiltioan/nan	<i>zihoakion</i>	zihoakioan/nan
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
EKARRI		ERAMAN		EDUKI		JAKIN	
<i>nakar</i>	nakarrek/n	<i>narama</i>	naramak/n	<i>nauka</i>	naukak/n	<i>dakit</i>	zakiat/nat, zekiat/nat
<i>nakarte</i>	nakartek/n	<i>naramate</i>	naramatek/n	<i>naukate</i>	naukatek/n	<i>daki</i>	zakik/n, zekik/n
<i>dakart</i>	zakarreat/nat, zekarreat/nat	<i>daramat</i>	zaramaat/nat, zeramaat/nat	<i>daukat</i>	zaukaat/nat, zeukaat/nat	<i>dakigu</i>	zakiagu/nagu, zekiagu/nagu
<i>dakar</i>	zakarrek/n, zekarrek/n	<i>darama</i>	zaramak/n, zeramak/n	<i>dauka</i>	zaukak/n, zeukak/n	<i>dakite</i>	zakitek/n, zekitek/n
<i>dakargu</i>	zakarreagu/nagu, zekarreagu/nagu	<i>daramagu</i>	zaramaagu/nagu, zeramaagu/nagu	<i>daukagu</i>	zaukaagu/nagu, zeukaagu/nagu	<i>dakizkit</i>	zakizkiat/nat, zekizkiat/nat
<i>dakarte</i>	zakartek/n, zekartek/n	<i>daramate</i>	zaramatek/n, zeramatek/n	<i>daukate</i>	zaukatek/n, zeukatek/n	<i>...</i>	...
<i>gakartza</i>	gakartzak/n	<i>garamatza</i>	garamatzak/n	<i>gauzka</i>	gauzkak/n	<i>nekien</i>	nekian/nan
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>zekien</i>	zekian/nan
<i>dakartzat</i>	zakartzaat/nat, zekartzaat/nat	<i>daramatzat</i>	zaramatzaat/nat, zeramatzaat/nat	<i>dauzkat</i>	zauzkaat/nat, zeuzkaat/nat	<i>genekien</i>	genekian/nan
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>zekiten</i>	zekitean/nan
<i>nindekarren</i>	nindekarreen/nan	<i>ninderaman</i>	ninderamaan/nan	<i>nindukan</i>	nindukaan/nan	<i>nekizkien</i>	nekizkian/nan
<i>nindekarten</i>	nindekartean/nan	<i>ninderamaten</i>	ninderamatean/nan	<i>nindukaten</i>	nindukatean/nan	<i>...</i>	...
<i>nekarren</i>	nekarreen/nan	<i>neraman</i>	neramaan/nan	<i>neukan</i>	neukaan/nan	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>gindekartzan</i>	gindekartzaan/nan	<i>ginderamatza</i>	ginderamatzaan/nan	<i>ginduzkan</i>	ginduzkaan/nan	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>nekartzan</i>	nekartzaan/nan	<i>neramatza</i>	neramatzaan/nan	<i>neuzkan</i>	neuzkaan/nan	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>dakarkit</i>	zakarkidak/n, zekarkidak/n	<i>daramakit</i>	zaramakiat/nat, zeramakiat/nat	<i>dakit</i>	zakiat/nat, zekiat/nat	<i>...</i>	...
<i>dakarzkiz</i>	zakarkizidak/n, zekarkizidak/n	<i>daramazkit</i>	zaramazkiat/nat, zeramazkiat/nat	<i>daki</i>	zakik/n, zekik/n	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>dakigu</i>	zakiagu/nagu, zekiagu/nagu	<i>...</i>	...
<i>dakarkiot</i>	zakarkioat/nat, zekarkioat/nat	<i>daramakiot</i>	zaramakioat/nat, zeramakioat/nat	<i>dakite</i>	zakitek/n, zekitek/n	<i>...</i>	...
<i>dakarzkiot</i>	zakarkzioat/nat, zekarkzioat/nat	<i>daramazkiot</i>	zaramazkioat/nat, zeramazkioat/nat	<i>dakizkit</i>	zakizkiat/nat, zekizkiat/nat	<i>...</i>	...
<i>dakarkio</i>	zakarkioak/n, zekarkioak/n	<i>daramakio</i>	zaramakioak/n, zeramakioak/n	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>dakarzkio</i>	zakarkzioak/n, zekarkzioak/n	<i>daramazkio</i>	zaramazkioak/n, zeramazkioak/n	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...
<i>dakarkigu</i>	zakarkiguk/n, zekarkiguk/n	<i>daramakigu</i>	zaramakiagu/nagu, zeramakiagu/nagu	<i>nekien</i>	nekian/nan	<i>...</i>	...
<i>dakarzkigu</i>	zakarkziguk/n, zekarkziguk/n	<i>daramazkigu</i>	zaramazkiagu/nagu, zeramazkiagu/nagu	<i>zekien</i>	zekian/nan	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>genekien</i>	genekian/nan	<i>...</i>	...
<i>dakarkiet</i>	zakarkieat/nat, zekarkieat/nat	<i>daramakiet</i>	zaramakieat/nat, zeramakieat/nat	<i>zekiten</i>	zekitean/nan	<i>...</i>	...
<i>dakarzkiet</i>	zakarkzieat/nat, zekarkzieat/nat	<i>daramazkiet</i>	zaramazkieat/nat, zeramazkieat/nat	<i>nekizkien</i>	nekizkian/nan	<i>...</i>	...
<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...	<i>...</i>	...

nori berea

Urriaren 14an aditz laguntzaileekin egin genuen moduan, aditz sintetikoek forma alokutiboak dakartzagu gaur, Euskaltzaindiak Leioako Biltzarrean aurkeztutako irizpideak eta paradigmak agertzeko. Ezinbestean aukera egin behar izan du, aditz erabilien forma nagusi batzuk sartzeko baizik ez baitugu lekuri. Gaur hamabosteko hartan esan genuen bezala, okerren bat baldin bada geurea da errua. Bestalde, oraindik posible da Euskaltzaindiak

adizki hauek erabaki bihurtu aurretik aldaketa txikiren bat egitea, nahiz eta zaila dirudien, Biltzarrean ez baitzen eredu hau onartzeko eragozpen handirik azaldu.

Adizki sintetikoek formak ulertzeko gako nagusiak, Euskaltzaindiak erabaki behar izan dituen puntu garrantzitsuenak, hauek dira:

● Lehen silabaren forma. Funtsean *niagok/nagok/negok* aukera, eta orainaldiko hirugarren pertsonakoetan *d/z* aukera: *d(i)agok/zagok/zegok*. Tradizio zaharrenak eta ekialdeko euskalkienak *-i-* hartzera bultzatzen du, Euskaltzaindiak azaldu duenez, baina

gaurko egoeran sinpleago eta egokia-gotzat jo dituzte *-i-* gabeak. Eta *a/e* aukeran, lehen forma hobetsi du Euskaltzaindiak, tradizio zaharrari jarraitzen diolako eta eztabadako formari hurbilago delako: *nagok*. Azkenik, *d/z* aukeratu beharrekoetan (orainaldiko hirugarren pertsonakoetan) *-z* hobetsi du Euskaltzaindiak, baina *a/e* aukera irekirik utzita: *zagok* eta *zegok*. Lehenaren aldekoa da Iparraldeko erabilera —erregularrena— baina bigarren moldeak indar handia hartu du euskarak indartsuenik dirauen erdialdeko euskalkietan, Euskara Batuko batzordekoek azaldu dutenez. Beti ere, joka-

bide bat aukeratzen duenak berari jarraitzeko dio Euskaltzaindiak, biak nahasi gabe.

● Alokutiboaren indizea kontsonantearen atzetik datorrenean zer egin. Adibidez, *nabilk*, *nabilek*, *nabillak*. Halakoetan, *-e-* lotura hobetsi du Euskaltzaindiak. Orobat lehenaldikoetan: *zebilenan*, ez *zebilnan* ez *zebilanan*.

● Alokutiboaren indizea *-z* plural-gileari lotzean *-z* soilik egin (eztabadako formetan bezala) ala *-za*. Forma banaka batzuetan bakarrik gertatzen da eta *-za* hautatu da: *goazak/n*, *gatozak/n*...